

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2006/166

Karar Sayısı : 2009/113

Karar Günü : 23.7.2009

R.G. Tarih-Sayı :19.03.2010-27526

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Onikinci Daire

İTİRAZIN KONUSU: 25.2.1954 günlü, 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu'nun 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kadınlardan" sözcüğü ile 3. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 10., 13., 49. ve 70. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I- OLAY

Hemşirelik Yüksekokulu mezunu olan davacının, erkek olması nedeniyle hemşire olarak atamasının yapılmamasına ilişkin işlem ile bu işlemin dayanağını oluşturan Kamu Personel Tercih Kılavuzunda hemşire olarak yapılacak atamalarda kadın olma şartını getiren hükmün iptali istemiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

25.2.1954 günlü, 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu'nun başvuru tarihinde yürürlükte olan ve itiraz konusu kuralları da içeren 1. ve 3. maddeleri şöyledir:

'Madde 1' Ortaokulu bitirmiş olup 25 yaşından yukarı bulunmayan **kadınlardan** Hükümetçe açılmış veya tanınmış bir (Ebe - Laborant Hemşire) okulunda üç sene tahsil görüp Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletince teşkil olunan jüri huzurunda meslek imtihanı vererek aldığı diplomayı usulüne göre Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletine tescil ettirenlerle 3 üncü maddenin 2 nci fıkrasında yazılı olanlara (Hemşire) unvanı verilir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden evvel usulüne göre hemşirelik sınıfına alınmış olanlar sanatlarını yapmaya ve hemşire unvanını kullanmaya devam ederler.'

' Madde 3' Türkiye'de hemşirelik sanatını bu kanun hükümleri dâhilinde hemşire unvanını kazanmış Türk kadınlarından başka hiçbir kimse yapamaz.

Ancak yabancı memleketlerde ve mahallî Hükümetlerce tanınmış hemşire okullarında tahsil görerek diploma alan Türk hemşirelerinin alelusul hüviyetleri tespit edilerek, tahsil ettiği memlekette tescil edilmiş olanların diplomaları, uygun görüldüğü takdirde, aynen Sağlık ve

Sosyal Yardım Vekâletince onanıp tescil edildikten sonra sanatlarını yapmalarına müsaade olunur.

Yabancı memleketlerin yukardaki şartları haiz okullarını bitirmekle beraber diplomaları oraca tescil edilmeyenler Türkiye'de meslek imtihanı vererek hemşire olabilirler.

Öğretim programları Türk hemşire okulları programından ve müddetinden az olan yabancı hemşire okullarından gelenler, noksan olan kısım ve müddetleri Türk hemşire okullarında tamamlamaya mecburdurlar.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 2., 10., 13., 49. ve 70. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A.Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla 16.1.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin raporlar, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, profesyonel bir meslek olan hemşirelikte cinsiyet ayrımına gidilmesinde kamu yararı olmadığı, erkeklerin bu mesleği icra edememeleri için hiçbir neden bulunmadığı, Devlet Memurları Kanununda belirtilen Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı içinde yalnızca hemşirelik mesleği yönünden cinsiyet ayrımı bulunduğu, cinsiyete dayalı ayrımların Anayasa'da, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde yer alan eşitlik ilkesine aykırı olduğu, kamu hizmetine alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayrımın gözetilemeyeceği, erkeklerin hemşire olabilmeye engel oluşturan kuralın temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasında esas alınması gereken ölçülülük ilkesine ve çalışma hürriyetine aykırı olduğu, hemşirelik mesleğinde kişinin cinsiyetinin değil, bu konuda aldığı eğitimin, yeterliliğinin, bu mesleği icra etme arzusu ve başarısının önemli olduğu, belirtilen nedenlerle itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 2., 10., 13., 49. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6283 sayılı Hemşirelik Kanunu'nun 1. maddesinin iptali istenilen sözcüğün yer aldığı birinci fıkrasında belirli koşullara yer verilerek hemşire unvanının bu koşulları taşıyan kadınlara verileceği belirtilmiş, 3. maddesinin birinci fıkrasında da Türkiye'de hemşirelik sanatının bu kanun hükümleri dahilinde hemşire unvanını kazanmış Türk kadınlarından başka hiç kimse tarafından yapılamayacağı hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen 'yasa önünde eşitlik ilkesi' hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür.

Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunanlar kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Cinsiyet ayrımcılığını reddeden Anayasal düzenleme, hemşirelik mesleğini yapacak kişilerin belirlenmesine yönelik itiraz konusu kurallar yönünden de geçerlidir. Hemşireler; tabip tarafından acil haller dışında yazılı olarak verilen tedavileri uygulamak, her ortamda bireyin, ailenin ve toplumun hemşirelik girişimleri ile karşılaşabilecek sağlıkla ilgili ihtiyaçlarını belirlemek ve hemşirelik tanılama süreci kapsamında belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinde hemşirelik bakımını planlamak, uygulamak, denetlemek ve değerlendirmekle görevli ve yetkili sağlık personeli. Hemşirelik mesleğinin icrası bakımından kadınlar ve erkekler aynı hukuki konumda bulunduklarından, hemşire unvanının yalnızca kadınlara verilmesini ve hemşirelik sanatının yalnızca kadınlar tarafından yapılabilmesini öngören itiraz konusu kurallar, cinsiyet ayrımcılığına yol açmakta ve eşitlik ilkesine aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kurallar, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2., 13., 49. ve 70. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

25.2.1954 günlü, 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu'nun;

1- 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan " kadınlardan " sözcüğüne,

2- 3. maddesinin birinci fıkrasına,

ilişkin yürürlüklerinin durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, 23.7.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

25.2.1954 günlü, 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu'nun;

1- 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan " kadınlardan " sözcüğünün,

2- 3. maddesinin birinci fıkrasının,

Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 23.7.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2006/166
Karar Sayısı : 2009/113

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Sacit ADALI

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

Mustafa YILDIRIM

Cafer ŞAT

A. Necmi ÖZLER

Üye

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Zehra Ayla PERKTAŞ